

door Denifle zelf meegedeelde citaten p. 229 en v.v. blijkt, hoe gebruikelijk het destijds was, de intrede in het klooster een *secundum baptismum* te noemen; zie voorts over dit onderwerp WALTHER, *Für Luther wider Rom*, p. 445 en v.v.; KOLDE, *P. Denifle*, p. 15 en v.v.; KÖHLER, *Ein Wort*, p. 33 en v.v. en KAWERAU in de Theol. Stud. und Krit. 1904, p. 623. Van meer belang is de vraag, hoe Luther bij zijn voorlezingen over de Romeinen dacht over het kloosterleven. Kenmerkend is reeds, dat Luther dit geheele vraagstuk behandelt bij Rom. 14 en vooropstelt: „quod in nova lege omnia sunt libera et nulla necessaria iis, qui credunt in Christo, sed sufficit charitas”. „Quare ad novam legem non pertinet aliquos dies deputare pro ieiunio. Nec pertinet aliquos cibos excipere ut carnes, ova etc. Nec pertinet aliquos dies festos et alios non festos deputare . . . Nec necesse est sacerdotes et religiosos radi aut distinctis habitibus incedere, sicut in lege veteri. Quia hec omnia sunt umbra et signa rerum et puerilia. Sed omnis dies est festus, omnis cibus est licitus, omnis locus est sacer, omne tempus est ieiunii, omnis habitus est licitus; *omnia libera*”. Hij treedt daarom kras op tegen de „pseudo-apostoli”, die „ad illa velut necessaria ad salutem populos inducerent” (FICKER, I, 2, p. 314, 315). Toch keurt Luther daarom op zichzelf het afleggen der kloostergeloften niet af: „unde quanquam hec omnia sint nunc liberrima, tamen ex amore Dei licet unicuique se voto astringere ad hoc vel illud”, mits dit geschiede „ex charitate et ea fide, ut credat *se non necessitate salutis id facere*” (I, 2, p. 316, 317). Op de vraag: „An ergo bonum nunc religiosum fieri”, antwoordt hij: „*si aliter salutem te habere non putas, nisi religiosus fias, ne ingrediaris*”. Het kloosterleven heeft alleen daarom iets goeds in Luther's oogen, omdat het thans zoo verachtelijk is in de oogen der wereld: „hoc enim est religiosum esse, *mundo odiosum esse ac stultum*. Et qui huic sese ex charitate submittit, optime facit” (I, 2, 318). Zoodra men echter op deze bijzondere geloften en kloosterheiligheid zijn vertrouwen gaat stellen, deugen ze voor God niet meer. „Nam quid respondebit superbus, qui multa fecerat in vita sua, si mulierculam coniugii preferat Deus ei: Ecce hec mihi servivit non nisi pariendo filios; et hoc eius opus omnibus tuis prepono et mihi placet?” (I, 2, p. 253). En wat eindelijk de algemeene en voor ieder geldende voorschriften der kerk „de ieiuniis et festis” betreft, acht Luther wel, dat ze „necessario sunt servanda”; niet omdat ze op zich zelf „necessaria et immutabilia” zijn, „sed quod obedientia ex charitate debita Deo et Ecclesie est